

Gruppuppgift

Upptaktsseminariet ska fungera som en språngbräda för diskussion. Tanken är att inspirera till att skapa ett samtal kring sektorns framtida möjligheter och verktyg. Vi har här en unik möjlighet att tillsammans diskutera vår gemensamma framtid och att bygga upp ett flexibelt och innovativt klimat. I detta underlag behandlar vi hur grupparbetet ska genomföras och redovisas. Slutligen finns ett diskussionsunderlag med förslag till frågor att diskutera i grupperna.

Genomförande

Under *dag 1* kommer föredragshållare att belysa olika aspekter som kan komma att få betydelse för kulturmiljövårdens roll i framtiden. Dagen är upplagd som inledande inspiration till grupparbetet under *dag 2*.

Dag 2 genomförs som gruppdiskussioner med ett mindre antal föredrag. Auditoriet är indelat i 10 grupper. Gruppindelningen framgår av deltagarförteckningen som delas ut vid seminariet samt står på respektive namnbricka. Varje grupp har en ordförande samt en sekreterare. Ordförandena är i förväg informerade om sina roller. Sekreterare utses av respektive grupp. Ordförande och sekreterare ansvarar gemensamt för den skriftliga redovisningen på eftermiddagen.

Grupperna skall behandla tre områden och redovisa sina synpunkter och förslag senast kl. 16.30. Hur redovisningen går till förklaras på nästa sida. Därefter kommer materialet att bearbetas av en särskild arbetsgrupp för att renodla och sammanställa resultaten inför diskussionen *dag 3*. På så vis kan prioriterade frågor och trender i redovisningarna tydligare påvisas.

Dag 3 samlas hela auditoriet igen och sammanställningen av grupparbetet delas ut till alla deltagare. Tillfälle ges att samtala kring redovisningsmaterialet för att sedan i den stora gruppen diskutera

resultatet. Dagen avslutas med att vi tillsammans enas om att koncentrera det fortsatta arbetet kring ett antal framtidsfrågor. Dessa frågor skall sedan vara vägledande för diskussionerna i regionerna och på Riksantikvarieämbetet samt för det slutgiltiga handlingsprogrammet.

Redovisning

Sist i det här materialet redovisas ett antal ämnesområden som kan ligga till grund för era diskussioner. Självklart kan ni också välja att ta upp andra områden som inte finns med här. Men koncentrera diskussionerna till de ni anser vara **de tre viktigaste** områdena för sektorn att utveckla i framtiden. Ordföranden i varje grupp har försetts med blanketter som används vid redovisningen. De är utformade för att underlätta sammanställningen och för att få ett jämförbart material.

Kom ihåg att syftet med Agenda Kulturarv är att erbjuda en mötesplats för diskussion och därigenom samla kulturarvssektorn till en gemensam satsning inför framtiden. Här ges nu tillfälle att föra ett samtal kring visioner. Ge dig friheten att tänka nytt och våga ifrågasätta nuvarande strukturer som ett tankeexperiment. Utgångspunkten är därför:

Var vill vi att kulturmiljövården ska vara om 5 år och hur tar vi oss dit?

För att underlätta i diskussionerna kan ett hjälpmedel vara att tänka i termer av VAD, VARFÖR och HUR.

VAD? *Vad* vi vill uppnå, *vad* vi ska prioritera, *vad* som är betydelsefullt, *vad* vi är tvungna att utveckla eller avveckla etc.

VARFÖR? Motiverar *varför* vi valt att lyfta ovan nämnda frågor det vill säga på vilka grunder vi väljer att prioritera en viss fråga.

HUR? Beskriver konkret *hur* vi ska uppnå målet, vilka arbetssätt, verktyg och kanaler vi ska använda samt vilka målgrupper och samarbetsparter vi ska vända oss till. Vi löser inte dessa frågor idag utan får tillfälle att diskutera detta vidare i det regionala arbetet.

Regionalt arbete

Efter upptaktsseminariet kommer ett dokumentationsmaterial att skickas ut till alla inbjudna organisationer med de ämnesområden som har varit aktuella på seminariet. Materialet ska i sin tur utgöra underlag för

diskussionerna i våra respektive organisationer. Frågan om HUR vi ska uppnå de mål vi har definierat/prioriterat kommer säkert att vara särskilt aktuella i det arbetet. Då kan vi fundera kring vilka verktyg vi ska använda och kanske till och med pröva ny arbetssätt . Det är också i det sammanhanget viktigt att diskutera vilka positiva möjligheter vi har och vilken beredskap som krävs för detta. Så småningom kommer resultatet av det regionala arbetet att ligga som underlag för vårt gemensamma handlingsprogram.

Diskussionsunderlag

På följande sidor presenteras de ämnesområden ni kan diskutera kring i grupperna. Först följer en kort inledning för att belysa några möjliga förändringsprocesser vi kan ana inom dagens kulturmiljövård.

Bevara – bruka

Ett av regeringens kulturpolitiska mål är *”ett bevarat och brukat kulturarv”*. Idag är kulturmiljövården i huvudsak inriktad mot samhällsplanering och bevarandefrågor. Allt för sällan tas ansvar för bruket av kulturarvet. Kulturarvets positiva potential uppfattas lättare av människor om det brukas. Bruket engagerar och föder intresse vilket långsiktigt kanske är vårt viktigaste styrmedel.

Restriktionsplanering - attraktionsplanering

Kulturmiljövården har med stöd i lagstiftningen format en praxis inom samhällsplaneringen som kan beskrivas som restriktionsplanering. Denna har medfört att kulturvården i stor utsträckning kommit att betraktas som potentiella problem som inskränker markanvändningen. Ett möjligt alternativ kan vara att ersätta den av en attraktionsplanering som utgår från frågor om hur kulturarvet kan bidra till en god och attraktiv livsmiljö.

Reaktiv - preaktiv

Idag verkar kulturmiljövården vanligen i enskilda fall där det föreligger ett konkret hot mot kulturarvet. Samtidigt råder det ofta tystnad kring det kulturarv som för närvarande inte är hotat. Kulturmiljövården borde i större utsträckning kunna verka preaktivt, det vill säga förebyggande och generellt.

Frågeställningar

Nedan presenteras ett förslag till ämnesområden som underlag för diskussionerna. För varje ämnesområde finns ett antal frågeställningar. Dessa är att betrakta som associativa och ska inte besvaras enskilt. Om ni saknar något område lägg då till det, men kom ihåg att koncentrera diskussionerna till **högst tre** ämnesområden. **Varje grupp ska behandla minst en av frågorna 1 till 4**, men väljer i övrigt själva. Ämnesområdena står inte i inbördes ordning och flera går in i varandra.

1. Innebörden av ett demokratiskt kulturarv

Vad är ett demokratiskt kulturarv? Hur når vi *"allas förståelse, delaktighet och ansvarstagande för den egna kulturmiljön"*? Vad innebär kulturarvets mångfald? Har vi till exempel en dialog med allmänheten? Och hur hanterar vi en dialog? Vilka värderingar har vi och vilka värderingar har allmänheten? Hur hanterar vi allmänhetens värderingar av kulturmiljön? Lyssnar vi på omvärlden? Eller har vi ett renodlat folkbildningsansvar? Räcker i så fall våra folkbildningsinsatser för att engagera, göra alla delaktiga och slutligen garantera *"ett försvarat och bevarat kulturarv"*?

2. Kulturarvet i samhällsutvecklingen

Utvecklingen mot *"ett hållbart samhälle med ... kulturmiljöarbetet som en drivande kraft i omställningen"* väcker frågan om vi verkligen kan bli en del i samhällsutvecklingen? Vilken effekt har kulturarvet? Kan vi ens mäta effekter? Är vår syn på kulturarvets roll och potential liksom våra verktyg en tillgång eller hämsko? Medför delaktighet i utveckling oundvikligen också förändring? Hur mycket är vi beredda att offra om det kostar att "vara med"? Mäktar vi med kraven ett sådant ansvar ställer, kan vi över huvudtaget "hänga med"? Hur samarbetar vi med andra utan att förlora vår individualitet? Föreligger en risk att vi blir en del av andras frågor utan att agera som ett eget politikområde?

3. Beredskap för ett oändligt kulturarv

Hur hanterar vi vårt breda kulturarv med storskaliga stadsmiljöer och industriella megasystem? Om dagens produkter är morgondagens kulturarv var går då gränsen för vad som är kulturarv? Och var slutar vårt ansvar? Hur hanterar vi det immateriella kulturarvet – brukarkunskap, traditioner, hantverkskunnande? Fungerar vår

nuvarande lagstiftning, våra styrmedel och resurser? Måste vi tänka om? Vågar vi prioritera bort?

4. Att nå ut

Vad är kulturarv? Kan vi på ett tydligt och självklart sätt som alla förstår tala om varför kulturarvet är viktigt.? Hur kan vi förenkla, lyfta fram, specialisera, vara begripliga och tillgängliga för andra inte enbart i fysisk bemärkelse? Hur kommunicerar vi? Varför är vi så tysta i debatten? Vilka kanaler, aktiviteter, initiativ kan bli redskap för att skapa en dialog med helt nya grupper och parter? Hur utvecklar vi argumentationen och presentationen? Hur hittar vi nya ingångar åt andra till det som är självklart för oss? Vilka vill vi nå och hur? Hur främjar vi integration och mångfald?

Kom ihåg att ni ska välja minst en av frågorna 1 till 4.

5. Att ligga steget före

Vet vi vad som händer i samhället? Möter vi de hot som finns i samhället eller de möjligheter vi har? Agerar vi strategiskt? Hur kan vi vara förberedda på utvecklingen och agera preaktivt? Hur hanterar vi positiva och negativa trender? Hur kan vi alla, i vårt dagliga arbete och som sektor ligga längre fram?

6. Vikten av god företagskultur

Är vikten av att alla i organisationen känner ett gemensamt ansvar för verksamhetsmålen självklar inom sektorn? Tar cheferna ansvar för att hjälpa sina anställda att förstå sitt uppdrag och sin betydelse? Tar vi som individer ansvar för våra bedömningar och ställningstaganden i arbetet? Hur viktigt är det med tydliga visioner och operativa mål för att kunna fungera som ett team? Har vi dåligt självförtroende i sektorn? Och i sådana fall varför? Och hur påverkar detta vår möjlighet att nå ut? Är vi en attraktiv sektor som arbetsplats? Kan vi underlätta kunskapsöverföringen mellan generationsskiften? Vilka behov finns av kompetenshöjning?

7. Samarbete med ideella aktörer

Hur tar vi vara på samverkan med andra aktörer inom samma fält så som ideella föreningar och gräsrotsorganisationer? Hur skapar vi

förutsättningar för en aktiv och opinionsbildande rörelse kring kulturarvet? Vad får fler aktörer på arenan för konsekvenser för sektorn och vilka möjligheter kan dessa innebära?

8. Forskning och utbildning

Har vi en gemensam syn på vårt nuvarande forskningsbehov? Har vi en fungerande dialog och utbyte mellan universitet, sektor och allmänhet? Hur skapar vi en mötesplats för återkoppling mellan forskning och verksamhet? Vilka behov föreligger? Gör vi rätt saker? Uppfyller utbildningarna de kompetensbehov som sektorn har?

9. Ansvarsförskjutning

Lokalt, regionalt, nationellt perspektiv – vad händer med våra gemensamma mål i de olika perspektiven? Hur hanterar vi kulturarvet i ett samhälle där storregioner skapas på vissa håll och kommunen som myndighet får en större betydelse på annat håll? Hur påverkas vår verksamhet när befintliga strukturer förändras? Och hur hanterar vi det överstatliga perspektivet?

10. IT-samhället

Vilken beredskap krävs för att använda informationsteknologin som en kanal för direktkontakt med medborgarna och därmed ökad tillgänglighet. Hanterar vi tekniken på rätt sätt? När vi fler? Kan vi leva upp till samhällets/medborgarnas krav på ständigt aktuell information? Vad betyder det allt hastigare och innehållsrika informationsflödet, ställer det andra krav på profilering av sektorn? Kan vi också fungera som en motvikt till denna utveckling genom identitet, trygghet, äkthet?